
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte märts 2020

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- C-2/19: A.P. vs Riigiprokuratuur (eelotsus – täitmisele mittepööratud karistus ilma tingimuslike meetmeteta)
- C-549/18: Euroopa Komisjon vs Rumeenia ja C-550/18: Euroopa Komisjon vs Iirimaa (kohtujuristi ettepanekud – ELTL artikli 260 lõige 3, rahalised karistused)

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

- C-717/18: X (eelotsus – karistuse kontrollimisel arvessevõetav seaduse redaktsioon)
- C-482/18: Google Ireland (eelotsus – reklaamimaksu proportsionaalsus)
- C-679/18: OPR-Finance (eelotsus – tarbija krediitvõimelisuse hindamata jätmine)
- C-511/17: Lintner (eelotsus – ebaõiglased tingimused tarbijalepingus)
- C-832/18: Finnair (eelotsus – hüvitise maksmine asenduslennu hilinemisel)
- C-564/18: Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (eelotsus – rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõetamatus)
- C-66/19: Kreissparkasse Saarloius (eelotsus – tarbijakrediitdilepingust taganemine)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-2/19: A.P. vs Riigiprokuratuur (eelotsus – täitmisele mittepööratud karistus ilma tingimuslike meetmeteta)

Euroopa Kohtu otsus, 26. märtsil 2020

Läti ametiasutused palusid Eesti ametiasutustel kohaldada raamotsusega 2008/947/JSK kehtestatud korda kohtuotsusele, millega on mõistetud 3-aastane vangistus, mis jäeti 3-aastase katseajaga tingimisi täitmisele pööramata, kui süüdimõistetud ei pane toime uut tahtlikku kuritegu. Selle kohtuotsusega ei nähtud aga ette ühtegi tingimuslikku meedet, mis on loetletud raamotsuses. Seetõttu küsis Eesti Riigikohus Euroopa Kohtult eelotsusetaotluses, kas raamotsust tuleb tõlgendada nii, et sellise kohtuotsuse tunnustamine, millega on mõistetud vangistus, mis on jäetud täitmisele pööramata üksnes tingimusel, et täidetakse seadusjärgset kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest, kuulub selle raamotsuse kohaldamisalasse.

Kõigepealt leidis Euroopa Kohus, et **kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest saab pidada tingimuslikuks meetmeks**, sest raamotsus 2008/947/JSK ei piira „tingimuslikeks meetmeteks“ kvalifitseerimist ainult teatavat konkreetset liiki kohustustega, kui see kujutab endast tingimust, mis on vangistuse täitmisele pööramata jätmisele seatud. Kohus märkis, et kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest ei ole raamotsuses loetletud kohustuste ja juhiste kategooriate hulgas sõnaselgelt nimetatud. Siiski on raamotsuses viide laiemale kategooriale „juhised, mis on seotud käitumisega“. Kohus leidis, et süüdimõistetule pandud kohustust hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest tuleb käsitada sellise juhisenäiteks isiku kohustust mitte siseneda teatud paikadesse või vältida kontakte konkreetsete isikutega või esemetega.

Seejärel märkis kohus, et kohtuotsuse tunnustamise, millega on mõistetud täitmisele mittepööratud karistus, üks õiguslike tagajärgi on anda täidesaatva liikmesriigi pädevale asutusele õigus võtta esialgse tingimusliku karistuse suhtes meetmed, mida peetakse vajalikuks, kui süüdimõistetud paneb toime uue kuriteo. Juhul kui me ei tunnustaks otsust, millega määrati ainsaks kohustuseks hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemist, ei saaks aga täidesaatev liikmesriik uue kuriteo toimepanemisel võtta ühtegi meedet, mis seostub esialgse tingimusliku karistusega. Tagajärjed kaasneksid seevastu juhul, kui määratud on näiteks kohustus mitte siseneda otsuse teinud liikmesriigi mõnda piirkonda, mis ei seostu üldse täidesaatva riigi või uue toimepandud kuriteoga. Tegemist oleks sel juhul paradoksaalse tulemiga.

Lõpuks viitas kohus raamotsuse eesmärkidele. Üheks eesmärgiks on hoida ära korduvkuritegude toimepanemine. Elukoha liikmesriigi pädeva asutuse õigus määrata võimaliku rikkumise korral vajalikud tagajärjed aitab kaasa eesmärgile kaitsta kannatanuid ja avalikkust üldiselt. **Seega sellise kohtuotsuse tunnustamine, millega on seatud vaid kohustus hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest, aitaks kaasa raamotsuse eesmärkide saavutamisele.**

Seetõttu tuleb raamotsust tõlgendada nii, et kohustus hoiduda katseajal uue kuriteo toimepanemisest võib põhimõtteliselt kujutada endast tingimuslikku meedet raamotsuse 2008/947 tähenduses, kui see on üks tingimustest, mis on vangistuse täitmisele pööramata jätmisele seatud.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-549/18: Euroopa Komisjon vs Rumeenia ja C-550/18: Euroopa Komisjon vs Iirimaa (kohtujuristi ettepanekud – ELTL artikli 260 lõige 3, rahalised karistused)

Kohtujuristi ettepanekud, 5. märtsil 2020

Euroopa Komisjon algatas Rumeenia ja Iirimaa vastu rikkumismenetluse, kuna kumbki ei olnud tähtajaks üle võtnud direktiivi 2015/849 (finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgi kasutamise tõkestamine) või igal juhul ei olnud komisjonile nendest meetmetest teatanud. Komisjon palus kohtul välja mõista ELTL artikli 260 lõike 3 alusel Rumeenialt põhisumma suurusega u 4,5 miljonit eurot ja Iirimaaalt u 2,8 miljonit eurot. Menetluse käigus teavitasid nii Rumeenia kui ka Iirimaa direktiivi täielikust ülevõtmisest.

Kohtuasja põhiküsimused puudutasid kõigepealt seda, kas ELTL art 260 lg 3 on kohaldatav käesolevale juhtumile, kus liikmesriik on ülevõtmise meetmetest osaliselt teatamata jätnud. Samuti on küsimuse all, kas komisjon peab põhjendama artikli 260 lõike 3 alusel rahaliste karistuste määramist ning kas selle alusel määratud põhisumma on proportsionaalne.

Kõigepealt meenutas kohtujurist kohtuotsust komisjon vs Belgia (C-543/17), milles kohus otsustas, et **ELTL artikli 260 lõige 3 on kohaldatav olukorras, kus liikmesriik jätab teatamata meetmetest, millega direktiiv on osaliselt üle võetud**. Seetõttu on artikli 260 lõige 3 kohaldatav ka käesolevates menetlustes, kuna komisjon tuvastas, et ei Rumeenia ega Iirimaa ole oma teatamiskohustust täielikult täitnud.

Analüüsid artikli 260 lõiget 3, märkis kohtujurist, et selle alusel rahaliste karistuste määramine ei olene enam pikemast menetlusest, kus kõigepealt kohus tuvastab rikkumise ja kui liikmesriik ka pärast seda rikkumist pole lõpetanud, teeb kohus uue otsuse, millega määrab rahalise karistuse. Siin on need kaks menetlust „üheks kokku pandud“. **Kuna komisjon ei pea põhjendama oma otsust algatada rikkumismenetlus artikli 258 alusel, siis kohtujuristi arvates kehtib sama ka artikli 260 lõike 3 korral**. Selle sättega on komisjonile antud kaalutusõigus otsustada, kas rikkumise korral rahalisi karistusi nõuda, aga ta ei ole kohustatud seda tegema. Mitte miski artikli 260 lõike 3 sõnastuses ei kohusta komisjoni oma otsust põhjendama.

Samas aga komisjoni otsus, mis sisaldab individuaalset hinnangut taotletavate rahaliste karistuste kohta, peab olema põhjendatud, sest arvesse tuleb võtta juhtumi konkreetseid asjaolusid: rikkumise raskusaste, kestus ja liikmesriigi maksevõime. Kohtujurist leidis, et artiklite 260 lõigete 2 ja 3 puhul peab komisjonil olema õigus rahaliste karistuste arvutamiseks kasutada ühte ja sama meetodit, kuna need karistused on samad, nende kahe sättega taotletavad eesmärgid on sarnased (ajendada liikmesriiki võimalikult kiiresti lõpetama

rikkumist; mõju, mida liikmesriigi kohustuste täitmata jätmise avalikele ja erahuvidele avaldab) ning see toetab sidusat lähenemisviisi ja ettearvatavust liikmesriikide jaoks. Seetõttu võib kohaldada analoogia alusel kohtupraktikat, mis käsitleb ELTL artikli 260 lõiget 2.

Lisaks märkis kohtujurist, et artikli 260 lõike 3 alusel ei tohi kohus määrata komisjoni määratud summat ületavaid rahalisi karistusi, kuid kohtul on kaalutusõigus mõista välja nii põhisumma kui ka karistusmaks, mille kohta komisjon ei ole ettepanekut teinud. Seda põhjusel, et ELTL artikli 260 lõike 3 ei jääks soovitud toimeta.

Kokkuvõttes soovitas kohtujurist Euroopa Kohtul tuvastada, et nii Rumeenia kui ka Iirimaa on jätnud täitmata direktiivist 2015/849 tulenevad kohustused ning mõista Rumeenialt välja põhisumma 3 miljonit eurot ja Iirimaalt 1,5 miljonit eurot.

Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanekud on kättesaadavad [siit](#) ja [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

C-717/18: X (eelotsus – karistuse kontrollimisel arvessevõetav seaduse redaktsioon)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 3. märtsil 2020

Hispaania kohus mõistis 2017. aastal X-i süüdi 2012.-2013. aastal toimepandud kuritegudes, mh terrorismi õigustamises ja selle all kannatanute alandamises. X läks vahepeal Hispaaniast Belgiasse ning seetõttu tegi Hispaania 2018. aastal vahistamismääruse, et viia täide 2017. aastal mõistetud karistus. Belgia kohtul tekkis küsimus, kas vahistamismäärust täitev asutus peab raamotsuse 2002/584/JSK (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta) tõlgendamisel arvesse võtma vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusakti sellist redaktsiooni, mis on kohaldatav selle menetluse aluseks olnud tegude suhtes, mille raames vahistamismäärus on tehtud, või sellist redaktsiooni, mis kehtis selle vahistamismääruse tegemise kuupäeval.

Euroopa Kohus nentis, et raamotsuses 2002/584/JSK ei ole täpsustatud, millist liikmesriigi õigusakti redaktsiooni peab vahistamismäärust täitev asutus arvesse võtma, et kontrollida, kas raamotsuses ette nähtud tingimus on täidetud, kui liikmesriigi õigusakti on vahepeal muudetud. Analüüsides raamotsuse sõnastust ja konteksti, jõudis kohus järeldusele, et **liikmesriigi õigusakti redaktsioon, mida vahistamismäärust täitev asutus peab arvesse võtma, on see, mida kohaldatakse selle menetluse aluseks olnud tegudele, mille raames Euroopa vahistamismäärus on tehtud.**

Seda tõlgendust kinnitab ka raamotsuse eesmärk. Nimelt raamotsuse eesmärk on kuriteo toimepanemises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise uue lihtsustatud ja tõhusama

süsteemi sisseviimisega hõlbustada ja kiirendada õigusosalast koostööd. Vahistamismäärust täitval asutusel võib aga olla raskusi õigusakti asjasse puutuva redaktsiooni kindlakstegemisega, kui seda õigusakti on vahepeal muudetud. Järelikult peab vahistamismäärust täitev asutus saama tugineda Euroopa vahistamismääruses eneses sisalduvale teabele karistuse pikkuse kohta, et teostada kiiret kontrolli. Kui sellelt asutuselt nõuda, et ta kontrolliks vahistamismääruse täitmisel, kas vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusakti, mis on kõnealustele tegudele kohaldatav, ei ole pärast nende tegude toimepanemise kuupäeva muudetud, läheks see vastuollu raamotsuse eesmärgiga hõlbustada ja kiirendada õigusosalast koostööd.

Lõpuks märkis kohus, et vastastikuse tunnustamise põhimõtte, mis on raamotsuse nurgakiviks, kohaselt on liikmesriigid põhimõtteliselt kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma. Seega ei tähenda asjaolu, et kõnealune kuritegu ei võimalda isikut vastavalt raamotsusele üle anda ilma teo mõlemapoolset karistatavust kontrollimata, siiski seda, et vahistamismääruse täitmisest tuleb keelduda. Vahistamismäärust täitev asutus peab seoses selle kuriteoga nimelt analüüsima teo mõlemapoolse karistatavuse kriteeriumi.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-482/18: Google Ireland (eelotsus – reklaamimaksu proportsionaalsus)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 3. märtsil 2020

Eelotsusetaotluse esitas Ungari kohus Irimaal asuva äriühingu Google Ireland Limitedi ning Ungari maksuhalduri vahelises kohtuvaidluses otsuste üle, millega maksuhaldur määras äriühingule hulga trahve, sest äriühing ei olnud täitnud registreerimiskohustust, mis lasub isikul, kes viib läbi tegevust, mida maksustatakse Ungaris ette nähtud reklaamimaksuga. Kuna Google ei olnud ennast 15 päeva jooksul alates tegevusega alustamist maksuhalduri juures registreerinud, siis maksuhaldur määras talle mõne päeva jooksul hulga trahve, mille suurus alates teisest trahvist kolmekordistus eelmise trahvi summaga võrreldes iga kord, kui tuvastati uuesti selle kohustuse täitmata jätmine ja nii kuni mitme miljoni euro suuruse kumulatiivse summani. Ungari kohus esitas Euroopa Kohtule hulga küsimusi, mis sisuliselt puudutasid Ungari reklaamiseaduse kooskõla ELTL artikliga 56 ehk teenuste osutamise vabadusega.

Euroopa Kohus analüüsis esiteks seda, kas ELTL artikliga 56 on vastuolus õigusnormid, millega kehtestatakse teises liikmesriigis asuvale teenuseosutajale registreerimiskohustus, selleks et tal tekiks reklaamimaksukohustus, samas kui liikmesriigis asuv teenuseosutaja on sellest kohustusest vabastatud põhjusel, et tal lasub registreerimiskohustus selle liikmesriigi territooriumil kehtivate muude maksude tasumise kohustuse tõttu. Kohus leidis, et **selline registreerimiskohustus on haldusformaalsus, mis ei kujuta endast sellisena teenuste osutamise vabaduse takistust**. Sellega ei teki kuidagi täiendavat halduskohustust teenuseosutaja jaoks, kelle asukoht ei ole Ungari territooriumil, võrreldes sellega, mis lasub Ungari territooriumil asuval teenuseosutajal.

Teiseks hindas kohus seda, kas ELTL artikliga 56 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille alusel määratakse lühikese aja jooksul hulk trahve teises liikmesriigis asuvale teenuseosutajale, kes ei täida reklaamimaksu kohaldamiseks vajalikku registreerimiskohustust, ning mille tulemus on mitme miljoni euro suurune kumulatiivne summa. Samas trahvisumma, mis võidakse määrata liikmesriigis asuvale teenuseosutajale, kes pole sarnast kohustust täitnud, on oluliselt väiksem ning kohustuse jätkuvalt täitmata jätmise korral ei suurendata seda ei samades proportsioonides ega tingimata nii lühikese aja jooksul. Kohus märkis, et formaalselt kehtib selline karistuste süsteem eranditult kõikide maksukohustuslaste suhtes, kes ei täida registreerimiskohustust olenemata sellest, millise liikmesriigi territooriumil nad asuvad, kuid reklaamimaksuseaduse karistused ohustavad tegelikult vaid isikuid, kes ei ole Ungari maksuresidendid, sest kohalikele määratakse karistused maksuõigusnormide üldsätete alusel, kui nad ei ole täitnud sarnast registreerimiskohustust. Reklaamimaksuseadusest tulenevate trahvide summa on oluliselt suurem ning neid saab määrata väga lühikese aja jooksul. **Seetõttu reklaamiteenuste osutajate erinev kohtlemine sõltuvalt sellest, kas nad on maksuõiguslikult Ungaris juba registreeritud või mitte, kujutab endast teenuste osutamise vabaduse piirangut, mis on ELTL artikliga 56 põhimõtteliselt keelatud.**

Ungari põhjendas seda piirangut vajadusega tagada maksukontrolli ja maksu sissenõudmise tõhusus, mis kohtu hinnangul on sobiv, et pärssida reklaamiteenuste osutaja tahet jätta kohustus täitmata ning selle kaudu vältida, et maksustamise liikmesriigilt ei võetaks võimalust tõhusalt kontrollida maksu kohaldamise ja maksust vabastamise tingimusi. Samas leidis kohus, et **kõnealused õigusnormid on ebaproportsionaalsed, sest trahvide kumuleeritud summa eksponentsiaalsel kasvamisel, mis toimub väga lühikeste tähtaegade jooksul, ning nende tähtaegade jooksul sellise haldusformaalsuse täitmata jätmise raskusel, mis seisneb registreerimiskohustuses, puudub vastastikune seos.** Seetõttu on võimalik, et trahvi lõplik summa on suurem kui maksukohustuslase käive. Lisaks, isegi kui maksukohuslane tegutseb nõutava hoolega, on tal igal juhul sisuliselt võimatu täita registreerimiskohustust enne kui ta saab kätte otsuse oma asukohariigis ning ta ei suudaks seega vältida trahvisumma olulist suurenemist. Nende trahvide arvutusmeetod ei võta arvesse tegevuse raskust. Lõpuks märkis kohus, et **ebaproportsionaalne trahv ei muutu proportsionaalseks pelgalt asjaolu tõttu, et liikmesriigi ametivõimud võivad oma äranägemisel vähendada trahvi summat.**

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-679/18: OPR-Finance (eelotsus – tarbija krediitvõimelisuse hindamata jätmine)

Euroopa Kohtu otsus, 5. märtsil 2020

OPR-Finance andis GK-le laenu 192 eurot krediitdilepinguga, mis sõlmiti sidevahendi teel. Kuna GK ei tasunud sissenõutavaks muutunud osamakseid, pöördus OPR-Finance Tšehhi kohtusse 309 eurose nõudega, millele lisanduks seadusejärgne viivis kuni summa täieliku tasumiseni. OPR-Finance ei hinnanud enne krediitdilepingu sõlmimist laenuvõtja krediitvõimelisust. Samas laenuvõtja ei nõudnud kohtus sellel alusel krediitdilepingu tühisust, mis on Tšehhi õiguses ettenähtud sanktsioonina, kuid kohaldatav vaid tarbija taotluse alusel. Kõigepealt küsis Tšehhi kohus, kas direktiiv 2008/48 (tarbijakrediitdilepingud) kohustab liikmesriigi kohut analüüsima omal algatusel, kas on rikutud krediidiandja lepingueelset

kohustust hinnata tarbija krediitdivõimelisust ja toimida vastavalt riigisiseses õiguses selle kohustuse rikkumiseks ettenähtule. Lisaks küsis kohus, kas direktiiviga on vastuolus riigisisene kord, mille järgi see rikkumine toob kaasa lepingu tühisuse koos tarbija kohustusega maksta laenu põhisumma tagasi, ent seda vaid tingimusel, et tarbija tugineb niisugusele tühisusele kolmeaastase aegumistähtaja jooksul.

Euroopa Kohtu hinnangul tuleneb direktiivist 2008/48 krediidiandja kohustus enne krediitdilepingu sõlmimist hinnata tarbija krediitdivõimelisust. Selle eesmärk on tagada, et krediidiandja ei tegeleks vastutustundetu laenamise ega annaks krediiti tarbijatele, kes ei ole krediitdivõimelised. Samuti kaitseb see tarbijat ülemäärase võlgnevuse ja maksejõuetuse tekkimise ohu eest. Tarbija tegelikku kaitset ei ole võimalik saavutada, kui liikmesriigi kohus ei pea omal algatusel kohe kontrollima, kas krediidiandja on täitnud oma kohustuse kontrollida tarbija krediitdivõimelisust, kui talle on teada selleks vajalikud asjaolud. **Kui liikmesriigi kohus on omal algatusel tuvastanud tarbija krediitdivõimelisuse hindamise kohustuse rikkumise, siis peab ta ilma tarbija vastavat taotlust ootamata toimima nii, nagu riigisisene õigus selle rikkumise korral ette näeb, austades sealjuures võistlevuse põhimõtet.**

Tšehhi õiguses on ette nähtud sanktsiooniks selle eest, et krediidiandja ei täitnud kohustust kontrollida krediitdivõtja krediitdivõimelisust enne lepingu sõlmimist, selle lepingu tühisus, mis kohtu meelest näib olevat tasakaalus sellega karistatava rikkumise raskusega ja eelkõige omab tegelikku hoiatavat mõju. **Siiski on krediitdilepingu tühisuse kui sanktsiooni kohaldamine seatud sõltuvusse tingimusest, et tarbija tugineb tühisusele ja seda kolmeaastase aegumistähtaja jooksul, mis kohtu hinnangul on vastuolus tõhususe põhimõttega.** Seetõttu leidis kohus, et liikmesriigi kohtud, sh viimase astmena kohtuasja lahendavad kohtud, peavad vajaduse korral siiski muutma väljakujunenud riigisisest kohtupraktikat, kui see kohtupraktika põhineb riigisisese õiguse tõlgendamisel, mis on direktiivi eesmärkidega vastuolus. Niisugust kooskõlalise tõlgendamise kohustust piiravad siiski õiguse üldpõhimõtted, eelkõige õiguskindluse põhimõte, mis tähendab, et see kohustus ei või olla aluseks riigisisese õiguse *contra legem* tõlgendusele.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-511/17: Lintner (eelotsus – ebaõiglased tingimused tarbijalepingus)

Euroopa Kohtu otsus, 11. märtsil 2020

Lintner sõlmis UniCredit Bank Ungariga hüpoteeklaenulepingu, mis sisaldas teatavaid tingimusi, mis annavad UniCredit Bankile õiguse lepingut ühepoolselt muuta. Lintner palus Ungari kohtul tuvastada, et nimetatud tingimused on ebaõiglased ja seega tühised. Eelotsusetaotluse esitanud Ungari kohus küsis esiteks, kas direktiivi 93/13 (ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes) tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kellel tarbija palub tuvastada teatavate lepingutingimuste ebaõiglust, on kohustatud omal algatusel ja eraldi kontrollima kõiki teisi lepingutingimusi, mida tarbija ei ole vaidlustanud, et teha kindlaks, kas neid võib pidada ebaõiglasteks. Teiste küsimustega soovis Ungari kohus teada, kas direktiivi tuleb tõlgendada nii, et kui tarbija nõuete aluseks oleva lepingutingimuse ebaõigluste hindamisel tuleb arvesse võtta kõiki muid sama lepingu tingimusi, siis tähendab see, et vaidlust

lahendaval kohtul on kohustus kontrollida omal algatusel, kas kõik need tingimused on ebaõiglased.

Kõigepealt meenutas kohus, et tarbija nõrgemat positsiooni arvestades ei ole ebaõiglasel lepingutingimused tarbijale siduvad ja seega saab sellist ebavõrdsust tasakaalustada vaid kohtupoolse aktiivse sekkumisega. Kohtupoolne omaalgatuslik kontrollimine on aga piiratud kõigepealt lepingutingimustega, mille ebaõiglust saab tuvastada vastava liikmesriigi kohtul olevas toimikus sisalduvate õiguslike ja faktiliste asjaolude alusel. Teiseks peab kontrollimisel järgima vaidluse eseme piire, nagu pooled on oma nõuetes kindlaks määranud. **Seega üksnes lepingutingimused, mis olemata küll tarbija hagi esemeks, kuid olles seotud vaidluse esemega, nagu pooled on selle oma nõuetest ja väidetest lähtuvalt kindlaks määranud, on asja arutava liikmesriigi kohtul lasuva omaalgatusliku kontrolli kohustusega hõlmatud**, ning neid tuleb nende võimaliku ebaõigluse kindlakstegemiseks analüüsida kohe, kui kohtule on teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud.

Mis puutub kohtu omal algatusel kontrollimise kohustuse täitmisesse, siis liikmesriigi kohus peab omal algatusel tegema menetlustoiminguid, kui juba toimikus sisalduvad õiguslikud ja faktilised asjaolud tekitavad tõsiseid kahtlusi teatavate tingimuste ebaõigluse suhtes, mida tarbija ei ole küll vaidlustanud, kuid mis on seotud vaidluse esemega. Selleks palub kohus pooltel võistlevuse põhimõtet järgides esitada talle selleks vajalikke selgitusi ja dokumente, et teha omal algatusel toimiku täiendamiseks menetlustoiminguid.

Vastates teisele küsimusele, leidis kohus, et lepingutingimuse võimalikku ebaõiglust hinnates peab võtma arvesse kõiki teisi selle lepingu tingimusi, sest need võivad olla sellest tingimusest kui tervikust arusaamiseks asjakohased, kuna lepingu sisust sõltuvalt võib olla vaja hinnata lepingu kõigi tingimuste kumuleeruvat mõju. Sellest aga siiski ei järeldu, et kohus peab teisi lepingutingimusi eraldi hindama.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-832/18: Finnair (eelotsus – hüvitise maksmine asenduslennu hilinemisel)

Euroopa Kohtu otsus, 12. märtsil 2020

Reisijad broneerisid Finnairilt otselennu Helsingist Singapuri, mis aga tühistati tehnilise rikke tõttu. Reisijad olid nõus ümberistumisega asenduslennuga Helsingi-Chingqing-Singapur, mis omakorda hilines tehnilise rikke tõttu lõppsihtkohta rohkem kui kuus tundi võrreldes ettenähtud saabumisajaga. Reisijad nõudsid Finnairilt hüvitist nii tühistatud lennu kui ka hilinenud lennu eest. Finnair oli nõus maksuma hüvitist tühistatud lennu eest, aga asenduslennu eest mitte, sest leidis, et määrusest 261/2004 (millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral) ei tule kohustust maksta hüvitist asenduslennu hilinemise eest ja isegi kui tuleks, siis hilinemine oli põhjustatud „erakorraliste asjaolude“ tõttu. Soome kohus küsis seetõttu, kas määrust 261/2004 tuleb tõlgendada nii, et lennureisija, kes on saanud tühistatud lennu eest hüvitist ja kes on nõustunud talle pakutud asenduslennuga, saab nõuda hüvitist asenduslennu eest. Teiseks küsis Soome kohus, kas lennuettevõtja saab tugineda hüvitise maksmise kohustusest vabanemiseks „erakorralistele

asjaoludele“, mis seisneb nn *on condition*-tüüpi osa rikked, st sellise osa, mis asendatakse ainult siis, kui eelmisel osal ilmneb rike, tingimusel et tal on varuosa kogu aeg olemas.

Euroopa Kohus meenutas, et määrusega 261/2004 on hilinevad lendude reisijatele ette nähtud hüvitus, kui nad jõuavad oma lõppsihtkohta vähemalt kolm tundi pärast algselt ettenähtud saabumisaega. Määrust kohaldatakse tingimusel, et reisijatel on kinnitatud broneering või et nad on suunatud lennult, mille jaoks neil oli broneering, teisele lennule, olenemata põhjusest. Määrus ei sisalda ühtegi sätet, millega piiratakse teekonna muutmise olukorras olevate reisijate õigusi, sh nende hüvitise saamise õiguse võimalikku piirangut. Sellest tuleneb, et **hüvitisele on õigus reisijal, kes jõuab pärast seda, kui ta on nõustunud oma lennu tühistamise tagajärjel asenduslennuga, oma lõppsihtkohta vähemalt kolmetunnise hilinemisega.** Seda põhjusel, et sellega on põhjustatud ebamugavust nii algul broneeritud lennu tühistamise kui ka asenduslennu pikaajalise hilinemisega. Seetõttu on nende tõsiste ebamugavuste heastamise eesmärgiga kooskõlas anda nendele reisijatele õigus hüvitisele iga sellise järjestikuse ebamugavuse eest.

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib „erakorralisteks asjaoludeks“ pidada sündmusi, mis oma olemuselt või põhjuselt ei ole lennuettevõtja tavapärasele tegevusele omased ja väljuvad tegeliku kontrolli alt. Ent lennukite hooldusele omased tehnilised rikked ei saa olla põhimõtteliselt iseenesest „erakorralised asjaolud“. Lennuettevõtjad seisavad selliste riketega sageli silmitsi, võttes arvesse lennutranspordi erilisi tingimusi ja lennukite tehnoloogilist keerukust. Lennuki teatavate osade enneaegne või isegi ootamatu rike ei kujuta endast erakorralist asjaolu, kuivõrd see on põhimõtteliselt olemuslikult seotud lennuki operatiivsüsteemiga. **Selline *on condition*-tüüpi rike, mille vahetamiseks lennuettevõtja on valmistunud nii, et tal on varuosa kogu aeg olemas, kujutab endast sündmust, mis on oma olemuselt või põhjuselt lennuettevõtja tavapärasele tegevusele omane ega välju tema tegeliku kontrolli alt, välja arvatud juhul, kui selline rike ei ole olemuslikult seotud lennuki operatiivsüsteemiga – kuid kas see nii on, tuleb välja selgitada eelotsusetaotluse esitanud kohtul.**

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-564/18: Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (eelotsus – rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõetamatus)

Euroopa Kohtu otsus, 19. märtsil 2020

Ungari immigratsiooni- ja varjupaigaamet otsustas jätta kurdi päritolu Süüria kodaniku rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõetamatuse tõttu rahuldamata seda sisuliselt läbi vaatamata. Samuti otsustas amet määrata tema väljasaatmise riigist koos kaheaastase riiki sisenemise ja riigis viibimise keeluga. Eelotsusetaotluse esitanud Ungari kohus küsis esiteks, kas sellised riigisisese õigusnormid on vastuolus direktiiviga 2013/32 (rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta), mis lubavad jätta rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjusel, et taotleja on saanud liikmesriigi (Ungari) territooriumile sellise riigi (Serbia) kaudu, kus teda ei ähvarda tagakiusamine või tõsise kahju oht või kus on tagatud piisav kaitse. Teiseks soovis Ungari kohus teada, kas direktiiviga on vastuolus õigusnormid, millega on kohtule nimetatud otsuse läbivaatamiseks ja lahendi tegemiseks ette nähtud kaheksapäevane tähtaeg.

Euroopa Kohus meenutas kõigepealt, et direktiivis 2013/32 on ammendavalt loetletud olukorrad, millal liikmesriigid võivad pidada rahvusvahelise kaitse taotlust vastuvõetamatuks. Võttes arvesse käesolevat olukorda, siis liikmesriigid võivad pidada rahvusvahelise kaitse taotlust vastuvõetamatuks, kui taotleja jaoks peetakse turvaliseks kolmandaks riigiks riiki, mis ei ole liikmesriik. Samas aga mõiste „turvaline kolmas riik“ sisustamiseks tuleb täita kumulatiivselt direktiivis ettenähtud tingimused. Esiteks liikmesriigi asutustel peab tekkima veendumus, et kolmas riik järgib direktiivis sätestatud põhimõtteid, nagu näiteks, et rahvusvahelise kaitse taotleja elu ja vabadus poleks ohus rassi, usu, rahvuse, teatavasse sotsiaalsesse või poliitilisse rühma kuulumise tõttu; taotleja ei kannataks selle tõttu kahju. Teiseks rahvusvahelise kaitse taotleja ja kolmanda riigi vahel peab olema side, mille alusel oleks isikul mõistlik minna sellesse riiki, aga ka meetodid, mida kohaldatakse taotleja konkreetsest olukorrast lähtudes, et saaks juhtumipõhiselt hinnata sideme olemasolu ja et taotlejal tekiks võimalus vaidlustada sellise sideme olemasolu. Kolmandaks on liikmesriikidel kohustus teavitada taotlejat otsusest saata ta turvalisse kolmandasse riiki ning tagama talle juurdepääsu menetlusele, kui kolmas riik ei luba tal siseneda oma territooriumile.

Seega vaid juhul, kui riigisisised õigusnormid, mille tagajärjel on rahvusvahelise kaitse taotlus vastuvõetamatu, vastavad direktiivis sätestatud tingimusele, võivad need normid kujutada endast vastuvõetamatuse aluse kohaldamist. Kuna käesoleval juhul tulenes taotleja side kolmanda riigiga üksnes tema transiidist selle riigi territooriumi kaudu, siis kohus leidis, et transiit ei kujuta endast piisavat ja märkimisväärset sidet asjaomase kolmanda riigiga. **Seetõttu ei saa riigisisised õigusnormid kujutada endast turvalise kolmanda riigiga seotud vastuvõetamatuse aluse kohaldamist ning seega on need vastuolus direktiiviga.**

Mis puudutab teist küsimust ehk lahendi tegemise tähtaega, siis kohus märkis, et direktiiv selle kohta ühtlustatud eeskirju ei sisalda. Kohus rõhutas, et juhul, kui kaebus on esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata jätmise otsuse peale, peab seda kaebust menetlev kohus viima läbi täieliku ja *ex nunc* läbivaatamise. Seejuures peab eriti põhjalikult kontrollima, kas vastuvõetamatuse aluste kohaldamise eelduseks olevad kumulatiivsed tingimused on täidetud. Menetluse käigus peab ka kaebuse esitajale olema tagatud menetlusõigused. **Seega kohus leidis, et kuigi ei saa *a priori* välistada, et kaheksa päeva pikkune tähtaeg oleks sobiv kõige ilmsemate vastuvõetamatuse juhtumite korral, võib teatud asjaoludel olla see tähtaeg sisuliselt ebapiisav selleks, et kohus tagaks kõigi õiguste järgimise tema menetletavates asjades ja tagaks seega rahvusvahelise kaitse taotlejate õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile.** Siinkohal paneb liidu õiguse tõhususe põhimõtte asjaomasele kohtule kohustuse jätta kohaldamata riigisisised õigusnormid, mis peavad seda tähtaega kohustuslikuks. Samas see ei vabasta kohut kiire menetlemise kohustusest.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-66/19: Kreissparkasse Saarloius (eelotsus – tarbijakrediidilepingust taganemine)

Euroopa Kohtu otsus, 26. märtsil 2020

JC sõlmis 2012. aastal krediidasutusega Kreissparkasse Saarlouis krediidilepingu summas 100 000 eurot 10 aastaks. JC teatas 2016. aastal, et ta soovib lepingust taganeda.

Kreissparkasse väitis, et selle õiguse kasutamise tähtaeg oli juba möödunud selleks hetkeks, kui JC soovis sellele tugineda. Saksamaa kohus küsis esiteks, kas direktiivi 2008/48 (tarbijakrediidilepingud) tuleb tõlgendada nii, et teabe hulgas, mis tuleb krediidilepingus selgelt ja kokkuvõtlikult esitada, sisaldub direktiivis ette nähtud taganemistähtaja arvutamise kord. Teiseks soovis Saksamaa kohus teada, kas direktiiviga on vastuolus see, kui krediidileping viitab nimetatud teabe osas riigisisesele õigusnormile, mis omakorda viitab asjaomase liikmesriigi õiguse teistele õigusnormidele.

Euroopa Kohus märkis, et direktiivi 2008/48 kohaselt peab krediidilepingus olema selgelt ja kokkuvõtlikult märgitud „taganemisõiguse olemasolu või puudumine“ ja „ajavahemik, mille vältel taganemisõigust saab kasutada“, aga ka „muud taganemisõiguse kasutamise tingimused“. Need andmed peavad olema loetletud paberil või mõnel muul püsival andmekandjal, et tarbijal oleks võimalik teada oma õigusi ja kohustusi. Arvestades taganemisõiguse olulisust tarbijakaitse seisukohast, on seda õigust puudutav teave tarbija jaoks ülimalt oluline. Selleks, et tarbijal niisugusest teabest täiel määral kasu oleks, peavad tarbijale olema eelnevalt teada taganemisõiguse teostamise tingimused, tähtaeg ja üksikasjalik kord. Kui taganemistähtaja arvutamise kord ei kuuluks selle õiguse kasutamise hulka, nõrgestaks see oluliselt taganemisõiguse tõhusust. Seetõttu tuleb direktiivi tõlgendada nii, et **krediidilepingus sisalduva teabe hulgas peab olema ka taganemistähtaja arvutamise kord.**

Vastates teisele küsimusele, leidis kohus, et kui tarbijalepingus on viidatud teatavatele liikmesriigi õigusnormidele, mis käsitlevad direktiivi kohaselt nõutud teavet, ei ole tarbijal lepingu alusel võimalik kindlaks määrata oma lepingulise kohustuse ulatust ega kontrollida, kas tema sõlmitud lepingus on ära toodud kõik nõutavad andmed, ega ammugi kontrollida, kas tema suhtes on hakanud kulgema taganemistähtaeg. Seega sellest ei piisa, kui lepingu tüüpitingimustes üksnes viidatakse õigus- või haldusaktile, milles on sätestatud poolte õigused ja kohustused. Kohus järeldas, et **kõnealuses lepingus sisalduv viide liikmesriigi õigusnormidele ei vasta nõudele teha tarbijale selgelt ja kokkuvõtlikult teatavaks ajavahemik, mille jooksul võib taganemisõigust kasutada, ja muud selle õiguse kasutamise tingimused.**

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteameetliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).